SPECVLVM SINE MACVLA

SIVE

LAVDES B. VIRG.

IN EIVSDEM CONCEPTV

CELEBRATÆ.

à

NICOLAO NATO NVCERINO.

LVDOVICO PACCALIA ERETANO.

DONATO MAZZOLIO ROMANO.

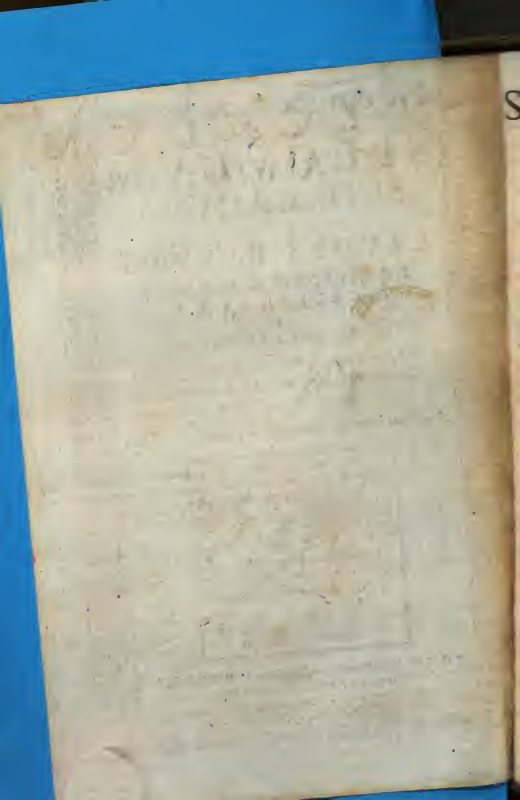
Sem. Rom. Cler.

Accesserunt harmonica metra singulis actionibus interiecta.

ROMÆ, Apud Franciscum Caballum. M. DC. XXXII.

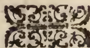
SVPERIORVM PERMISSV.

SPECVLVM SOCRATICVM

Oratio habita

A NICOLAO NATO NVCERINO.

EA fuit in cæleſtium rerum tractatione ſuperſtitio veterum, vt ſimulacris Deorum lectos, & menſas certi Conuiuatores extruerent; Veſtiarij ſagum, & togam, tunicam, & calceos aſſiduè permutarent; Fictores capillum calamiſtris inurerent; ſertis cingerent Coronarij; beneolentibus liquoribus perfunderēt etiam Vnguentarij. Deabus vero ſuis ſpeculum perpolitum, & grande antetuliſſe dicuntur, quaſi ad explorandum ſatis ne cultæ forent, atque concinnæ.

Sed quod in deprauata religione tam ſedulo præſtabant homines truncis, atq; lapidibus diuinitate factitia conſecratis; longè felicioribus ſtudijs ipſi Cælites nobis exhibent cultu veri Numinis inſtaurato. Noſtros ſiquidem animos modò pabulo doctrinarum ſublimium recreant, modò veſtitu charitatis inaurato mira virtutum varietate circumdant: cogitationes verò, ac ſenſus veluti cæſariem mentis, ardentibus cæleſtis patriæ votis ceu calamiſtris inurunt; nec rarò victorijs de publico noſtri generis hoſte reportatis coronatos nos liquidiſſimæ voluptatis veluti vnguentis deliniunt. Et ne cultus fœminarum proprius deeſſet, en hodie Magna Mater, non anteferri ſibi ſpeculum patitur, ſed ſe ipſam, ſpeculum illud ſine macula nobis offert multiplicem in vſum Virtutis.

Et quidem cum alios, atq; alios ſpeculorum vſus, ac modos tradi-

diderint Sapientes: tres mihi memoriam ſubeunt viri præſtabiles, ſciendi quidem ratione diſiuncti, ſed amore ſcientiæ coniunctiſsimi Socrates, Pytagoras, & Archimedes. Socrates enim non niſi tollendis animi vitijs, ornandisq. virtutibus adhiberi ſpeculum volebat à ſuis; Pytagoras verò non niſi in Sole conſulendum illud eſſe dicebat; Archimedes demum non niſi miraculis operoſus faces incendere, flammas euibrare de ſpeculis conſueuit.

Quòd ſi alijs ergo placuerit ſpeculum hoc Virginale, vel Soli expoſitum intueri more Pytagoræ, vel ad extinctam amoris facem accendendam vſurpare cum Archimede: mihi certè communis ille ſpeculorum vſus explicandus eſt in hac Virgine, cuius nimirum aſpectu tanquam intuitu ſpeculi ſine macula, & corrigi vitium oſtendam, & exornari virtutem: ad hæc enim duo præceptum Socratis de ſpeculo referebatur.

Atque vt orationis initium ſumam ab Oratore ſummo: Demoſtenes ille, qui ſine victoria naturæ triumphare non potuit in arte dicendi, ſicut hæſitanti, aſperæque linguæ ſuauiloquentiam tribuit, dum ſcrupulis ori admotis ſcrupoſam maxime litteram efferre conabatur in littore; ſic iactationem corporis immodicam, omnemq. membrorum motum agreſtiorem, ac vehementiorem ad eam venuſtatem, dignitatemq. perduxit vno ſpeculo admonitore, cum quo oratorias exercitationes ſuas comunicabat aſſiduè, vt qui Auditores exterruiſſet potiùs, & fugaſſet initio; ſpeculi deinde beneficio quodcumque vellet feliciſſimis illecebris perſuaderet.

Enimuerò ſi Deum laboraſſe deformitate, ac vitio vllo dicerem, quod corrigere ſpeculo aliquo debuiſſet: ſpectris ego furiarum agitatus turpiſſima dementia laborarem. Illud tamen ex mente Sapiētiæ dixerim, Deum antiquitus dum per fulgura, ac tonitrua mortalibus aſperiùs loqueretur, & acerba pœnarum animaduerſione vehementiùs in humanum genus ferretur; abſterruiſſe non rarò homines, neque eos ad ſtudia diuinitatis tam feliciter illexiſſe: at vbi noſtram Virginem ſpeculum illud ſine macula ſibi adhibuit noſtræ ſalutis in cauſa, humanus, elegans, & ſpecioſus præ filijs hominum effectus Deus, actione illa mirabili, quæ in benefactorum eloquentia ſita eſt, orationem de ſalute publica commutatis humanis cordibus perorauit. Perorauit autem non tam aures hominum hebetes exacuens, & arrigens, quàm oculos mentis deprauatos, atque diſtortos corrigens, atque reſtituens. Ex quo enim Matrona noſtri generis Eua pomum illud vetitum obliquis oculis acriùs, ac diutiùs quàm fuit inſpexit, ſtraba, vt ita dicam, effecta poſterorum etiam oculos

los hæreditario vitio contaminauit, nosque ſtrabones quodammodo, & luſcioſos etiam reddidit ad veritatem. Sed hìc ego potius emendatore ſermonis indigere videor, quippe qui dixerim ſpeculi beneficio prauitatem oculorum auferri, cum ſpeculi virtus non viſum reſtituat, aut perficiat, ſed viſorum ſimulacra fido regreſſu tantummodo dirigat, atque reducat.

Verum enimuerò litteris antiquis traditum ego reperio paucis ante ſæculis in vrbe quadam ex Etruriæ primarijs deformitatem oculorum ſpeculi vnius auxilio ſublatam feliciter admodum fuiſſe. Adoleſcens enim quidam & elegantiæ ſtudio, & formæ præſtantia, totiuſque corporis inceſſu, ac ſtatu cunctis ætate paribus anteſtabat: ſed ſummam illam oris dignitatem, & gloriam per medios, vt ita dicam, Gratiarum choros quaſi quadrigis euectam tràſuerſa incurrit oculorum in diuerſa tuentium fortuna, quæ vno vitio virtutes omnes vulnerauit, & perdidit: cum igitur videret in certamine venuſtatis fore ſe ijs contemptui, quibus volebat eſſe miraculo: ſtatuit adhibere morbo remedium. & primum quidem peritiſſimum quemque medicæ, & anatomicæ rei conſulit certus nec ſumptui, nec labori parcere; cruciatibus etiam obuius parte illa corporis quamquam maximè tenera, ac delicata: ſed vbi animaduertit nullam eſſe apud illos expiationem culpæ delinquentis in oculis, quaſi violatis ſyderibus nulla curatio reperiatur in elementis, domum reuerſus acceſſit ad ſpeculum, vt tanquam cum amico minimè adulante conferret ærumnas, & dolores ſuos. Et ſpeculi quidem conſuetudo non conſilium de more ſolum, ſed opem etiam ex inopinato tulit. dum enim ille crebra, & varia oculorum agitatione multiplicem experiretur videndi rationem, animaduertit tandem quo ſibi conatu nitendum eſſet in vtroque oculo cuibrando, vt ambo ſimul apta, decoraque conſpiratione in rem propoſitam collinearent, parique coniectu cum dignitate reſponderẽt ſibi. Igitur vt bene cœpta res in melius verteret, plures horas diebus ſingulis cum ſpeculo verſabatur quæſita, & ſeruata quantum poterat eadem illa oculorum conuenientia conſentanea, donec duorum circiter ſpatio menſium ſingulis fere aſpectibus ſpeculum teſtem incorruptum adhibens corruptelam omnem oculorum depulit, & integritatem, quam tot ſpeculantium medicamenta afferre non potuerant, vnius ſpeculi meditamenta reddiderunt.

Verùm ego vix vnum hunc memini me legere iuuenem, qui ſpeculi beneficio repulerit labem ex oculis; innumerabiles profectò ſumus, qui cum rerum fluxarum inani ſplendore non tam oculorum,

quàm animorum nostrorum aciem obstrictam,& læsam haberemus, sensuque ac mente in diuersa mouentibus peruersa æstimandi ratione deprauatam.vna tamen nostræ Virginis opera ad optimum recti statum,& decoram iudicandi conuenientiam reuocamur.

Et adolescens quidem ille venustus,& cultus accedebat ad speculum, sæpe autē dolore deformis,ac luctu recedebat; nos è medijs naturæ, per Adam vitiatæ carinis eruti, sordibusque fœdati à cōgressu Virginis decori, nitidique reuertimur. ille labem vnicam ex consuetudine cōtractam emaculauit ad speculum,nos vitæ per facinora plura traductæ maculas delemus in Virgine: ille strabam deformitatem sustulit, nos cæcitatis etiam vitium profligamus: ille agitatis sæpius oculis, nos defixis,vel semel obtutibus: ille incredibili diligentia summi laboris adibat, vltro nos beneuolentia singulari pertrahimur sæpe renuentes:ille plurium interuallo mensium caducum decus adeptus, nos momento etiam temporis cælestem ornatum, splendoremq. virtutis consequimur.

Neque enim imminuimus, aut resecamus vitia solum beneficio Virginis,sed virtutes ipsas acquirimus, augemus, exornamus, perficimus,quod erat munus alterum speculi more Socratico vsurpati: Vsus hic etiam speculorum comunis est in vmbratili,ac delicata vita mulierum, quæ operosis delicijs nè dicam an delirijs, non munditiam sibi solum speculari illa disciplina conquirunt, sed elaborant concinnitatem, capillum augent lapillis, cincinnorum fimbrijs locupletant,censum familiæ integrum vno in capite expendentes pretioso iam magis quàm animus in eo nescio quam benè collocatus. Vt merito Sophocles in veteri fabula(cui nomen à Cretensibus fuit) Cythercam muliebrium ornamentorum magistram ad speculum induxerit capillos, & vestem omni decorum copia in summa bonæ mentis inopia cumulantem; Palladem verò mentis, ac sapientiæ Deam creditam omni ornatu reiecto perungentem se oleo atletico dederit in theatrum.

Sed contra nobis vt video accidet in præsentia. Sapientia enim illa, quæ Deus est, nostrum speculum, Virginem,inquam, conueniet, vt nouum sibi instructum, atque ornatum comparet, seque & pulchriorem nobis reddat, & virtutibus etiam cumulatiorem.

Video vos hìc commoueri non nihil in me quasi diuinitati conuiciū grande fecerim dum Numen ipsum asserui cumulari posse virtutibus ab hac Virgine. Deus enim rerum omnium cumulator, atque perfector est vnus,ipsa optimi perfectio,& absolutio.Date igitur per vestram fidem mihi laboranti opem, operamque dicenti,

Tam-

Temperantiam moderatricem illam commotionum omnium facultatem; modeſtiam, quæ decora partium dimenſione libratur; obedientiam, qua maioribus rite ſubijcimur; fortitudinem, quæ conſtanti malorum perpeſſione perficitur; militarẽ artem, qua ſingulari corporis obiectu millia hoſtium profligentur; pulchritudinem, ac vim, qua ſenſus, & animi ſollicitentur ad ſtipendia honeſtatis, & qua recte factorum meritis imperium obtineatur in omnia, Virtutes eſſe fatebimur, credo omnes: harum tamen expertem eſſe Deum ex ſeſe fatebamur ante.

Accedat igitur ad hoc ſpeculum Deus, ineat ſocietatem cum Virgine, cognatione ſanguinis adhæreſcat nobis ex illa: profecto nonne & Deum videbimus parere demiſsè parentibus, modeſtè verſari cũ ciuibus, conuiuari ſobriè cum Dynaſtis, pati fortiter cruciatum & mortem, in eaque mortis acies, & Plutonis exercitus debellare; humanum vero genus ſanctiſſimis illecebris ad ſeſe pertrahere? Ornamenta igitur alia, atque alia ad hoc ſpeculum ſibi concinnat Deus, cumulatur ipſe virtutibus, & elaborata ſpecie, ac pulchritudine auctorem illum omnis deformitatis Satanam fugat, & ſuperat. Quòd ſi Deus ad huiuſmodi ſpeculum veluti ad cotem arma exacuẽs pulchritudinis de fœdiſſimis monſtris Erebi triumphauit: ſimilem & nos ſperare felicitatem, decet, ſi appoſitè, ac ſapienter illud idem ſpeculum vſurpemus.

Memoriæ traditum accepi neſcio quem bellatorem, cũ pugnandum illi eſſet cum immani Dracone, armatum vndique ſpeculis in arenam deſcendiſſe, nec multo poſt redijſſe victorem: cum enim in ſpeculis illis Dracones totidem Draco viuens cerneret in ſe ruentes, primo quidem expaueſcere, tũ venena ex oculis, & ore fundere acerrima cœpit, quæ de ſpeculis cum Solis radijs feruidè reiecta in autorem per apertas fauces in cor ipſum peruaſere ſerpentis, qui ſuis hunc in modum confoſſus iaculis concidiſſe fertur à pedite illo ſpeculari cataphractario.

Verùm plus ne delectationis quàm veritatis habeat hæc narratio enarrare non vacat. Illud iucundiſſimum, & grauiſſimum negotiũ datum nobis credamus, vt Magnæ Matris amore, & patrocinio ceu ſpeculo nitidiſſimo communiti Satanam laceſſamus ad pugnã: erit enim, vt primo impetu Draconem illum nefarium, & truculentum ſuis artibus captum, ſuis venenis infectum proſternamus Virginis huius ſpeculares, ac lucidi cataphracti.

Sed venit hìc in mentem mala res, iuuenis decorus, pullus excluſus ab ouo Neronis, Otho, inquam, Imperator impurus. Speculum enim

enim molis immensæ deferebat secum in castris, atque ipso inter dū prælij iam imminente die in illud defixus non aptare loricam, non gladium acuere, nō arma perpolire, sed candoris, ac ruboris æquabili tractu fucare faciem, segregare, circinare, collatare capillum, mitellam capiti pro galea concinnare solebat ceu Bellonæ celebraturus nuptias, non certamina. Et tamen fortuna, Circe illa non tam naturæ, quàm virtutis perturbatrix infida nostris in malis procax, & petulans cæso Galba sene maximè strenuo, conciso Pisone meritissimo iuuenum, Othonem eneruem vna Epicuri laurea donatum è Neronis hortulis in Capitolium euexit admotum fascibus Orbis terrarum. Absurda hæc decantantur à vulgo lasciuientis ingenus humanum fortunæ ludibria. Illud opus est prouidentiæ Numinis singulare. Si nimirum nostrum aliquis hoc speculum secum deferat in hac vitæ mortalis militia, si Virginem, inquam, hodie conceptam in honoribus, & amoribus habeat, atque ad illius consilium, ac nutum, & candore integritatis, & rubore caritatis quasi cerussa, ac purpurissa mores ac mentem delinire pergat magis, ac magis: profecto speciem animi dignam imperio consequutus deuictis sensibus, ac perturbationibus cunctis, Satanæque viribus confractis potens, pollensque ad Cæli regnum immortale deducetur audiens carmen illud sibi ex oraculo veteri decantari. *Specie tua, & pulchritudine intende, prosperè, procede, & regna.*

SPE-

SPECVLVM PYTAGORICVM

Oratio Græcè. habita à LVDOVICO PACCALIA Eretano, & Latinè ſic reddita.

SPECVLVM in Sole ſolum adhibe: Pytagoræ pronunciatum fuit, neque in Sole, neque ad lucernam editum, opinor, ita tenebricoſum eſt. Et tamen ad Auroram illuſtrandam, quæ ſpeculum Solis eſt, ad Virginem, inquam, noſtram laudibus exornandam traditum mihi eſt argumenti loco, quæ ſpeculo ipſi ſpeculum eſſe poteſt, ſic expolita eſt, ſic elucеſcit. Sed ſi Pytagoræa myſteria iacent ambigua in obſcuro, Virginalia certè initia erunt in aperto nobis clara, & præclara.

Et vereor ego quidē initiò ne nos excæcare voluerit Pytagoras, dum in ſpeculum ſoli obiectum diutius nos intueri iubet. Legimus enim Democritum fabrefeciſſe ſibi clypeum æneum maximè perpolitum, hoc eſt, ſpeculum grande inflexum, & curuum quod Soli ardentiſſimo propoſitum cum acribus obtutibus aggrederetur; fulgentiori eo lumine perſtrictus, & luminibus orbatus noctem fertur accepiſſe oculis in meridie; ſcilicet vt mente à ſenſibus euocata certioribus, ac vegetioribus animi obtutibus in altiores naturæ tenderet rationes. quod præſtandum nobis etiam eſſe, hoc eſt ſegregandam mentem à ſenſibus, effato illo docuit fortaſſe Pytagoras.

At ego fabricatam à Deo Virginem clypeum noſtræ ſalutis dixerim in ſpeculi morem elaboratum; in quem quò accuratius aciem intendit acutus ille ſpeculator criminum Satanas, anguis ille oculatus Epidaurio ſerpente magis, eò magis fulgore virtutis, & fulgure Maieſtatis hebetatus, atque perculſus captat tenebras in meridie, quem inſtar Cyclopis adempto lumine trepidantem, & cæſpitantem iam video: imo ex altiſſimo Tyrannicæ poteſtatis gradu præcipitandum breui vaticinor non vt Tyreſias, cœcus, ſed luminibus Argo par, & viſu etiam argutior. Quamquam vtinam Virginem, ſuo Sole imbutum ſpeculum ſpeculari vel ſemel liceret mihi: profectò lumina hæc ambo perpetuæ cæcitati cederem, ne quid amplius viderem turpe ſub Luna. Sed Luna lucem aliquam affert mihi Pytagoricam de ſpeculo ſententiam indaganti. Luna etenim Solis ſpeculum quoddam eſt, & Pytagoræ etiam ſpeculum credebatur. dicitur

enim in nocturna lunaris orbis facie velut in mēbrana, aut palimpsesto caracteribus nigricantibus descriptas amicorũ epistolas perlegisse, & in eiusdem Lunæ maculis ceu rerum toto orbe gestarum signis varia textura digestis vidisse quid in remotis regionibus ageretur.

Sed maculis pollutum magicis speculum hoc dixeris ex malefica deprauatorum Dæmonum officina depromptum. Virgo hæc opere Cælitum albario speculum diuini Solis efficitur, & Luna ipsa, sed in qua ne astrorum quidem oculi videant maculam vllam. In eius tamen facie nitida facile perlego non tam litteras amicorum, quàm amoris ipsius acta; non tam quid in infimo terrarum orbe mortales agant, quàm quid supremo in Cælo machinetur iam Deus. In ipsa enim membrorum eius textura, quæ nunc primum elaboratur, multo veriùs, ac feliciùs, quàm in Philomelæ texto, diuinæ in nos charitatis exaratur historia. Vultus ille Infantulæ minime vultuosus benignos Dei sensus in apertum dat: oculi illi, quorum opera Cælum videmus in terris, facem diuini amoris erga nos accēdi pronunciant: os illud in præsentia mutum Eloquentiam Diuini Verbi euoluendam in terras affirmat: sinus ille vallatus lilijs castra pudoris in tuto fore significat, vel ingruente fœcunditate: pedes illi, quibus super sydera, vt ita dicam, graditur humana felicitas, non tam serenitatem in æthere, quàm pacem sub Luna (cum Oraculo prisco loquar) euangelizat.

In quo sanè tranquillitatis genere, & alterum nobis innuitur speculum Soli expositum, Iris, inquam, publica illa nuncia serenitatis quam fortasse notauit axiomate illo Pytagoras, vt tranquillitatem animi, pacemque Reipublicæ anteferendam semper, & omnibus indicaret. Iris enim veluti speculum multiplici facie perpolitum Solem simplici colore haustum, tribus potissimum coloribus exprimit, ac refundit; arcus ille testudineatus guttis pendentibus, velut intentus arcus à Sole ictum dirigente post nubes, ferit tempestates, ac pluuias, turbulētos fluctus exterminat, fulgura disijcit fulmina ipsa fulminat, & disperdit. Quasi verò, & non blandior Iride fulgeat nostra hæc nuncia Pacis Infantula, quæ Solem suũ vna forma numinis haustũ triplici natura, corporis, animæ, diuinitatis nō coloratum solum in cuti reddit, sed humanæ diuinæq. vitæ veritate intima constitutũ.

Hanc dum fabricat Iridem, speculum sine macula, specularius Deus; Sol in illam semet eiaculans, hunc dum intendit arcum diuini numen amoris; immittitur serenitas aeri, mari tranquillitas, cælo gloria, terræ securitas; cogitationum procellæ nō sæuiunt, languent tempestates affectuum, nulla futura sunt naufragia animorum.

DIXI.

SPECVLVM ARCHIMEDÆVM
SIVE
VSTORIVM AMORIS.

Carmen Eroparthenicum habitum à
DONATO MAZZOLIO ROMANO.

VC aliquis veſtrum, ò ſocij, medicamina cordi
Afferat. ab tenui ſucco, algentique medullas
Frigeret: ambuſtum flammis ſpecularibus ardet
Cor mihi. Veh miſero gelidam date: totus inarſit,
Credo, animus: ſacro ceu victima fumat Amori.
Nec placatus amor (res nunquam audita) coruſcat
E ſpeculo erumpens in me vibratile fatum.
Et morior: cauſam ſed mortis, adeſte, docebo.
Amoſam vix fama tulit cæleſtibus Annam
Muneribus donatam vteri: ſpontaneus adſum
Obſequijs; quidquid grauior matrona iuberet
Haud ſecus, ac iuſſus facio. Sed quale laboris
Dat pretium? veros per dulcia ſpectra dolores.
Anna etenim gremio ſpeculum geſtare coruſcum
Viſa mihi. Aethereis liquefacto ſole caminis,
Artificique manu ſuperum compactile donum
In terras fluxiſſe putem: ſed blandius vrit
Candidiuſque micat: maſſæ lunaris in albo
Fuſum opus? at maculis expers præit omnibus aſtris;
Materies vigilata Deo, ſudataque Olympo
Machina quacumque hac ſit, me ſibi cœpit amantem.
Nempe remollitum digito flagrante Tonantis,
Hoc ſpeculum effulgens concepta eſt virgo, cauatum
Indole demiſſa ſpeculum, quod ſole regeſto
Virtutum in gyrum radios collineat omnes.
Hic focus ardeſcit, cineres cui præſto medullas.
Tale Syracuſia mirus iaculator in arce
Finxit opus, quo fertur aquis aluiſſe fauillas
Chriſtallo genitas, claſſemque liquaſſe latinam,
Marcello mirante rogos volitare per vndas.
Diſſimile hoc vnum tamen eſt, quod machina in hoſtes
Illa dabat flammas, noſtra hac exurit amicos.
Hoc etenim ad ſpeculum dum cor mihi penſile ludit

Cum-

Cunctabunda vago lambens incendia gustu,
Dumque fugit, refugitque ad lucis mille tremores
Et vota emollit, lacrymas & siccat ad ignem;
Ecce tibi arripuit tandem cum fulmine flammam,
Et cadit ambustum cor, nec valet inde reuelli:
Ferte citi ò iuuenes medicamina, ferte dolori.
Haud aliter moriente die si forte lucerna
Fulserit è claustro, accurrit peregrina volatrix
E tenebris; flammam procul assentantibus alis
Ambitiosa colit, propiori deinde volatu
Capta per illecebras formosæ fraudis amore,
Lucis adulatur formæ: per ludicra ineptum
Crede parasitum Reginæ applaudere circum.
Verum ex insidijs lycno stridente fauilla
Truditur, hæc volucri bellum, atque incendia portans
Grandibus igniculum pennis affixa reliquit.
Nec mora, nec requies miseræ: cadit illa sonanti
Alarum bombo sortita illustre sepulcrum,
Quæ vitam obscuram cæcis traduxerat vmbris.
Sorte volatuit simili cor nunc mihi circum
Parthenidem speculi flammam: similique perustum
Concidit in fato; sed fortunatius arsit,
Mitius haud tamen, ignescit noua cura medullis.
Ferte citi ò iuuenes, fomentum adducite cordi,
Aut Chironem aliquem, celebremque Macaona (nulli
Sumptibus hìc parcam) proueris accersite curis.
Quamquam vix nobis sapiens Erasistratus vnus
Nosse queat cari meliora hæc vulnera morbi.
Sed quando in terris non est qui fonte, vel herbis
Mitiget, è medio contractum vulnus olympo:
Cernite; Seraphides palato ex æthere turmæ
Certatim occurrunt, credo, auxiliaribus armis.
Nunc mihi spes tandem afflatur: venere Magistri
Qui genus hoc morbi nouere: medullitus ardent
Ipsi etiam correpti æstu, quo sydera flagrant.
Tela gerunt humero, sed gestant vulnera corde.
Et non decipimur: non præsentitis odorem?
Ambrosiæ succos vngendis cordibus aptos
Nempe ferunt; multo mox flore, ac fronde redundant,
Alpibus æthereis quæsitas cernitis herbas

No-

Nostrum in fomentum. cytharas, & sistra lacessunt,
Somnifero vt valeant sonitu excantare medelam.
Spero etiam, multis radiant hastilibus, vt quæ
Sit de vulneribus sanies radenda, secetur.
Tanti operis moles nostri est curatio cordis.
Verùm quis ille est iuuenis cui candida circum
Turba fremit superum officijs glomerata decoris?
Rector alexiacæ, credo, est puer ille cateruæ,
Huc medicas adbibere manus ex æthere lapsus.
O nos incolumes, & supra vota beatos.
Ecce breui, intortoque sinum præcinxit amictu,
Pæonium ceu tentet opus cum lege mouere.
Ast ego trasuersum moueor spe lusus inani.
Scilicet hic Amor est superum inflammator Amorum;
Cæsariem agnosco guttis in nocte trementem
Sampsonisque tamen robustis crinibus æquam;
Nosco leues humeros, sed queis innititur orbis,
Nosco manum, & tela, & pharetram quibus omnia vincit.
Quàm malè credidimus nostro hinc solatia cordi?
Omnia in aduersum fato experiemur acerbo.
Ad crines superum serta illa potentibus herbis
Texta virent, fibrisque aptis auertere sensum
Dulces in furias. Odor ille aperitur ab igne
Quo flagrant. Cytharis heu quænam carmina dictent?
„ *Carminibus Circe Socios mutauit Vlissi.*
Ipsa etiam sunt tela faces: ita feruet amantum
Cælituum studijs tota hic Vstrina Tonantis.
Cor flammis haustum mihi fundo exæstuat imo.
Verùm hæc ardentis per tot miracula pompæ
Rem miram magis aspicio: censete quid hoc sit.
Ille amor æterno nutrit, qui fomite flammas,
Quique alitur flammis, quique vna est flamma Tonantis
Extinctas gerit ecce faces; nudata fauillis
Tela gerit pariter reliquorum, & cætus amorum.
Quicquid lucis inest, Superum frons aurea fundit.
Quin potiùs nostro è speculo nox ipsa diescit,
Prægrauat atque ipsos superum, nisi fallor, ocellos;
Atque ego non fallor. Sed quiddam maius Amores
In speculo meditantur. Amor dux omnibus vnus
Acclinat sese ad speculum, dum talia fatur.

Heu

Heu gelidas terras, & frigida pectora Diuum.
Hinc homines iuuat, & iuuat hinc ardere Tonantem.
Dixit, & extinctam tædam protendit in ipsum
Ardorem speculi: subito illa reuertit, Amoris
Digna manu, exarsit. Sumunt exempla minores
Turmæ Cælituum: speculoque admotus amico
Telum quisque suum gratos animauit ad ignes.
Tantum in amore suos docuit pupa vna Magistros.
Quàm dulce est oculis in gyrum cernere Amores
Lampada gestantes dextris, & pectore flammas?
Sed fugit ex oculis dulce hoc. Regnator Amorum
Iam face succensa zephiris gentilibus actus
Astrorum redit in patriam. Rapto igne secuta est
Turba minor regem. Sic dum Regina volantum
Porrigit in Solem pennas, & lumina; proles
Si quæ digna parente fuit Solem hausit & ipsa.
Verùm alium in Solem stellantum Rector Amorum
Errabundus agit turmas, præteruolat auras
Humanosque super graditur per sydera visus.
Nostrum ergo in speculum obtutum figamus Amici.
Nempe repercusso videas hìc vndique Cælo
Munia Cælituum, cuncta hìc arcana patescunt.
Credo, videtis, Amor confidentissimus vsque
Pergit in æterni gremium immortale parentis,
Merita *Admouet, & raptam speculari è fomite flammam,*
Virg. intelligit. *De nostro iaculatus Amor. flagrat æthere Numen.*
Nunc mihi si liceat sanari, non libet vltra,
Ferte aliò succos, alibi fomenta locate:
Frigora iam captent alij, mihi seruere certum est.
Nam si flamma Deum arripuit, qua exuror & ipse,
Permixta velut in massa conflamur vterque,
Virgineoque Deus vel sanguine cretus inibit
Formam hominis, formam vel Numinis induar ipse.
Hoc facibus contendit Amor. Sinus ecce Tonantis
Vnigenam amplexus sobolem, stimulante calore
Lentescit, donec laxis pietate lacertis
Demittat Natum manifestæ in prona ruinæ.
Ecce cadit stirps nata Deo, nascatur vt infra
Lunam etiam; speculo cerno hæc spectacula nostro.

LVSTRATIO
CARMEN EROPARTHENICVM
Metris confusaneis ad Harmoniam

MELOS PRIMVM.

Damœtas cum Agricolis. Alcon cum Armentarijs:

Dam. & Alc. *VX mihi festa redit, quo solis primitus hausit*
Materni per noctem vteri Diuum inclyta Mater.
Dam. *Surgite iam. lustremus agros, lustremus agrestes.*
Vnica si terris lustrari non eget illa;
Cætera purgentur; lustretur Virgine mundus.
Villicos vocate seruos, & colonos liberos,
Seruitutem Diua pellit; dat colonos atheri.
Alc. *Nunc lustrare greges, lustrare Armenta necesse est.*
Huc aratores, vel ipsos arboratores voca,
Diua messis est, & arbor dulci onusta Numine
Dam. *Huc ades ò Milon, Calchon ades, & Phrasidamus*
Alc. *Antigenes venator ades, piscator & Olpis.*
Agric. *Adsumus è siluis.* Arment: *E pratis adsumus omnes.*
Dam. *Quam bene siluis erit ex illa?*
Agric. *Fuit ex illa:*
Victus pepulit diua ferinos:
Pro terrigenum glande bonorum
Seminis atherei fruges hac vna parauit.
Dam. *Hac pro vili fluminis vnda*
Cœli è lacubus dabit vsque merum
Extinguens cypriam facem
Sensus virgineos creans. Zacch. 9.
Alc. *Quam bene pratis erit ex illa?*
Arm. *Fuit ex illa.*
Nam pro sani gramine Virgo,

Con-

Conclusis docuit mentis in hortulis
Pomum inserere ex arbore Vitæ.
Dam. Alc. *Ergo Pales, & Vana Ceres decedite campo.*
Alternis *Diuam in syluas, Diuam in prata*
Diuam nostra in tecta vocemus,
Nec nisi prisco more vocemus,
Amentem vt ritum sanos reuocemus in vsus.
Ergo, si placet, litemus, lacte, vino, victima:
Ambaruals eat ter circum pascua pompa,
Dum leuis ad numerum pubes saltabit agrestis
Hoc ergo in primis; quæ res bene vertat, agamus.
Dam. *Sole repercusso massa è chrystallide flammam*
Corripe cælestem: è terris illa abnuit ignes.
1. Agr. *Accipe: correptus radijs cælestibus ignis*
Ardescit Domina; mage cor mihi flagrat ab illa.
Dam. *At melius cælestis amor genitoris vtroque*
Ducens egelido viscere Virginem
Ceu silice antiquo scintillam excudit, & arsit.
Alc. *Virgine inarsit Amor, & virgo redarsit amore;*
Lacte igitur reple hic pateras, vt frigeret æstum.
1. Arm. *Lacte nouo expleui pateram: sed cor mihi inane est,*
Spe nisi lactetur Domina
Alc. *Sunt sacra Puellæ,*
Cui venit ad mulctram nitidi pars lactea Cæli?
Pronaque felices distendit Gratia mammas
Hinc lenire famem possis, hinc tollis & æstum.
Dam. *Nunc date vina citi: dabit & mea diua racemum*
Cuius ego palmes. Cæli vindemia feruet.
Alc. *Et nostra iam vitis erit Deus arbor inumbrans,*
Nunc tonet è Cælo, nunc fulmine sæuiat æther.
2. Agr. *Vina nouella damus: veteres abiecimus vtres.* Matt. 9.
Iam renouellat amor vineta, repastinat auum.
Dam. *Dulce merum superis expressit nostra Virago,*
Labruscam sed pressat amor mihi corde sub imo.
Alc. *Vincula solue iugis, frondes armenta coronent,*
Mundo sic misero vincla resoluit
Numen dum gremio Diua coronat.
Dam. *Victima procedat triplex damnata per orbem.*
Alc. Dam. *Mox cantu, & chorea campum lustrabimus. Agnos*
Nunc decet albatos lento procedere gyro;
Non hædos saltare decet, procul ite capellæ.

Damætas, & Agricolæ. Alcon, & Armentarij.

Dam. *I vacat arguto solemnis tibia buxo,*
Et pecudum iam lauta cohors februare parata est;
Circumeant armenta vices; lustralibus inde
Carminibus, saltuque decet resonare potentem
Syluarum Dominam, tutelam ruris amicam.
Agnos ire decet, sed non saltare capellas.

Omnes *Ite greges circum; ter in orbem armenta ferantur.*
Alc. *Sic Cæli rapidum Sapientia circuit orbem,* Eccle. 24.
Et secum mea Diua citato
Circuit ingenio Cælum, gremioque Tonantem.
Nos etiam circum per amoris aperta vagamur;
Sed manet in centro pectoris vnus amor.

Dam. Alc. *Carminibus nunc Diua faue, tibi ducitur orbis,*
Orbis est hac Diua laudum, motor est Orbis Deus.

2. Agr. *Cogit imbres fœda nox;*
Pelle nymbos festa lux;
Nubila remoue, Zephirus flat;
Diripe nebulas, properat Sol.

2. Agri. *At tù melius, Virgo, feraces*
Numinis auras cogis in antrum
Pectoris omnes.
Sic & melius solem è summa
Sede caducum
Nostra nebula offundis amictu.

Omnes. *In gyrum nunc ite greges, armenta sequantur.*
Dam. *Sol meat in gyrum; Solem gyrata peverrant*
Sydera; per nubes sua fulgura circinat iris,
Circuit omnis Amans, dum rem, quam deperit, ambit.
Cordi harens at non circuit vnus amor.

Alc. *Nunc habiles pedibus circo ludamus agresti*
Diua circus est Amoris, carcer, & meta est Deus;

1. Arm. *Delapsa Cælo patris,*
Operta velo matris
Arca Tonantis
Semper amantis adest.

2. Arm. *Arca per gyrum cum ducta fit,* 2. Reg. 6.
Et cor nobis per gyrum it. 1. Tim. 1.
Nulla est iusto condita lex 2. Reg. 6.
Dauid saltat per compita Rex

In

Omnes. *In gyrum ite greges, in gyrum armenta redite.*
Alc. *Per fines Arabum Moses gyrauit amicum* Exod.
Syderibus populum. Dauid fregisse Gygantem 1.Reg. 17.
Dicitur in gyrum reuoluto verbere funda,
Nos etiam gyrat sub amoris verbere Numen,
Sed stetit in medio pectore fixus amor.
Dam. *Fistula nunc circum reuocet cum carmine saltum,*
Circus est Virago cordis, victor in circo est amor
Omnes. *Agili nunc age manu*
Quate chelim:
Vigili nunc age pede
Preme solum
Vice tremula, vice vagula
Sacra cohors.
1. Agr. *Vt ego campos pede proculco,*
Sic tanareo dura premantur
Colla Tyranno.
1. Arm. *Vt ego pratum contero plantis*
Sic protrantur tela Cupidini.
2. Agr. *Spineta calco, heu vulneror,*
Sed inter astra sanus
In horto Amoris colligam rosas meas.
2. Arm. *Cautes pererro; heu saucior;*
Sed inter astra blandum
Molles Amorum plumula insternent thorum,
Omnes *Agili nunc age manu*
Quate chelim:
Vigili nunc age pede
Preme solum.
Vice tremula, vice vagula
Sacra cohors
Omnes alternis. *Te duce duco Diua choream:*
Dum pulso pedibus solum
Terris quicquid inest, te Duce, contero.
Sic inanes calcantur honores,
Sic profani calcantur amores;
Sic fortunas, & fortunam
Pede proterimus fortunati.
Virginis vnus nos calcat Amor.
Ah parce, ah nimium Diua premis cor.
Dam. *Carmine deficimus.*
Alc. *Saltu delinquimus omnes.*
Dam. *Dandus sopor defectui.*
Alc. *Danda est deliquio quies.*
Dam. *Siste greges Alcon.*
Alc. *Sistes armenta Damata.*

Alcon, & Armentarij. Damætas, & Agricolæ Mopſus.

Dam. *O P S E decus nemorum, priſco de ſanguine Vatum,*
Mente potens, pollensque operum, quibus aſtra fatigas
Opportunus ades.
Alc. *Qui te vexere ſecundis*
Huc Zephiri pennis? nam tu conſortia rerum
Terrigenum refugis Sinai prope culmina montis:
Proximus hic ſtellis patrijs operaris in antro,
Quo Moſes humeros fertur vidiſſe Tonantis, Ex. 33.
Cum daret, & leges, antiqua & fœdera terris.
Mopſ. *Paruula vegrandem Stygis oppreſſura Tyrannum*
Virgo huc me rapuit gremio correpta parentis.
Altior hac Sinai, manibus iam prehenſat olympum.
Hæc vna eſt antrum, noſtra quo ſe obice terra
Occultet Numen Cœlo iam terga daturum;
Nunc timor, & priſcæ leges abiere timoris
Vt ius dicat Amor, Diua hæc eſt vna tribunal.
Huc greſſum admoueo, viuendi vt iura capeſſam.
Alc. *Hoc cecidit bellè: quòd noſtrum te Duce ſacrum*
Inceptaſſe datur; Iubeas nunc Mopſe, quod optas.
Dam. *Scilicet, è viui textura ceſpitis aram.*
Aſtrorum Domino ſubſtruximus auſpice Diua.
Mopſ. *Scilicet erratum eſt: namque vna pectoris ara*
Scopus hic noſtri gaudet Amoris.
Placet vna Deo victima cordis,
Non ceſpites, non herbulas
Viuas ad horam poſtulat.
Immortale ſibi fulcrum de floribus optat Cant. 2.
Amoris in relapſibus.
Sic virore cum perenni lectus illi eſt floridus. Cant. 1.
Dam. *Nos propterea campo in medio*
Aræ ingentem duximus vmbram
Immortali fronde perennem.
Mopſ. *Peccatum hic etiam; ſecretas non amat vmbras*
Diua hæc: Solem ſectatur, verboque potenti
Siſtet illum raptum ab aſtris Gedeone fortior. Ioſ. 10.

Ac-

Alc. *Accipe nunc lactis pateram: sacrabis Olympo,*
Certus, quòd (primos cum soles Virgo subibit
Anna steriles egressa sinus)
Bene compressit cymbia lactis
Alta, atque alia sponte feremus:
Virgo splendet lactis albo, lacte spumat dulcius
De nitore, ac dulcitate lac vocatur Virginum.

Mops. *Fallimur hic etiam. dulcedo pinguis, aquosa,*
Algida, mollis
Fortem non oblectat amorem:
Virgo voluptatis mammas, & mollia vitæ
Commoda iam repulit, pulsa hoc à lacte, priusquam
Lactis vel fuerit capax:
Dulciarius Cupido non dat escam fortibus.
Solidis epulis pasta Tonantis Hebr. 5.
Viuit Amazon.
Orta simul, pariterque adulta.

Dam. *Hunc igitur cratera vides: neruosius illo*
Nullum crede merum, nil gratius accidit ori,
Gaudia fert oculis, naribus obsequitur,
Diua Deo, ac diuis sic placet vndelibet.

Mops. *Hic quoque decipimur: sacris abstemia labris*
Nazzarena fugit Baccum, Bacchique sodales. Num. 6.
Regibus haud dandum vinum est; hæc regnat in astris. Prou. 9.

Dam. *Sinum feracem reddit, ac latas genas.*
Despumans Baccus.

Mops. *Sunt vbera Virginis omni* Cant. 1.
Laetiora Bacco, & omni
Vincto fecunda magis; iam vina facessant.

Dam. *Paruulus ecce tibi vittatis cornibus Agnus*
Expectat cultrum; modò mersum ingurgite laui.

Mops. *Displicet hoc etiam: non mentio grata lauacri,*
Nulla vbi sordes,
Non hic tu maculas, non hic tu vulnera tergas.

Alc. *Victima nil ergo lustret?*

Mops. *Lustratio rerum*
Diua est, vna suo mundum lustrabit in Agno.
Cætera sacra vacent.

Dam. & Alc. *Nil placet ergo*
De nostro? nil ergo probas?

Mops. *Imo omnia laudo,*
Cuncta placent: nam corda placent sat cognità Diuæ
Plus satis hæc Virgo cordata est, cor probat vnum,
Vnum pro cunctis cor amat illa tuum.

FINIS.